

LUPTA FORȚELOR DEMOCRATICE ÎN PERIOADA 23 AUGUST 1944—1945 OGLINDITĂ ÎN MANIFESTE ȘI AFIȘE

de MARIA TRACHE

Victoria actului revoluționar de la 23 August 1944 are o deosebită importanță pentru istoria țării noastre. Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „declanșarea revoluției de eliberare socială și națională din august 1944 a inaugurat o etapă nouă în istoria patriei, a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii”¹.

Lupta pentru realizarea acestor sarcini revoluționare a fost condusă de P.C.R., care, orientîndu-se just în noile condiții create în țară, a stabilit nu numai direcțiile concrete, dar și metodele cele mai potrivite pentru realizarea lor.

În încheierea alianței dintre clasa muncitoare și masele de bază ale țărănimii, în gruparea tuturor forțelor democratice în jurul clasei muncitoare, în traducerea în viață a politicii partidului comunist un rol însemnat l-a avut activitatea de propagandă condusă de P.C.R.

Munca de propagandă, intens desfășurată în perioada care a urmat actului istoric de la 23 August, a fost dusă prin intermediul tuturor organizațiilor de masă îndrumate de P.C.R., menită să explice maselor largi linia politică a P.C.R. și totodată să mobilizeze masele pentru realizarea ei. Oglindă vie a acestei activități sînt numeroasele materiale de propagandă — manifeste, afișe și chemări ale partidului comunist, precum și ale organizațiilor democratice.

În comunicarea de față vom prezenta cîteva din aceste publicații propagandistice, aflate în colecțiile Muzeului Național de istorie al R. S. România, care reflectă activitatea revoluționară a P.C.R., a organizațiilor de masă îndrumate de P.C.R. în perioada 23 August 1944—1945.

Prin manifestele și apelurile către popor partidul comunist a chemat clasa muncitoare, țărănimea, intelectualii, pe toți patrioții la luptă pentru consolidarea și dezvoltarea cuceririlor obținute prin insurecția din august 1944.

În condițiile desfășurării victorioase a insurecției din 23 August 1944, a elanului revoluționar al maselor, P.C.R. a demască cu toată tăria rămășițele fasciste și mai ales Garda de Fier, principalii sprijinitori ai hitlerismului. În acest sens, prin manifestul difuzat în cursul zilei de 28 august 1944 de către P.C.R., întreaga populație a țării era chemată să-și mobilizeze forțele la lupta antifascistă, subliniindu-se că „rămășițele teroriste ale Gărzii de Fier sînt astăzi principalul dușman, amenințînd din spate armata țării, guvernul, forțele patriotice și însăși existența poporului român”².

Manifestul arăta în continuare că „guvernul trebuie să treacă imediat la curățirea aparatului de stat, instituțiilor publice și întreprinderilor de toate instrumentele nemților”³.

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, voi. 18, Edit. Politică, București, 1979, p. 581.

² Muzeul de Istorie al R.S.R., nr. inv. 33059; Dumitru Turcuș, *Pagini din lupta pentru înfăptuirea puterii populare în România*, Edit. Științifică, București, 1974, p. 56—57.

³ M.I.R.S.R., nr. inv. 33059.

Îndreptându-și atacul împotriva resturilor Gărzii de Fier, manifestul adresa tuturor patrioților chemarea : „loviți fără cruțare dușmanul intern — legionarii — oriunde îi întâlniți, oriunde provoacă și atacă”⁴.

Partidul Social-Democrat și-a definit la rîndul său poziția față de marile probleme care se cereau rezolvate imediat, cit și asupra celor de perspectivă. În manifestul adresat țării la 25 August 1944 precizează hotărîrea sa de a continua politica de front unic, un pas hotărîtor spre unitatea denlină⁵.

În timpul luptelor insurecționale, Apărarea Patriotică, organizație de masă, de luptă împotriva teroarei, de apărare și sprijin al luptătorilor patrioți, lansează la 26 August 1944 manifestul intitulat „Români”, în care mai întîi salută eliberarea tuturor patrioților din închisori și lagăre, după care cheamă întregul popor „să fie sprijin luptătorilor din cadrele armatei și ale formațiunilor de luptă patriotice ; să ajute martirii luptelor pentru libertate și familiile lor ; să ajute victimele teroarei hitleriste”⁶.

În lupta pentru nimicirea hitleriștilor, pentru lichidarea rămășițelor fasciste și democratizarea țării, clasa muncitoare condusă de partidul comunist a reușit să atragă întreg poporul. Apreciind că îndeplinirea sarcinilor revoluționare ce stăteau în față necesită mobilizarea maselor largi populare, P.C.R. a desfășurat o intensă activitate în vederea unirii într-un front comun al tuturor forțelor democratice, a acționat în direcția creării Frontului Național Democrat.

Mergînd pe linia cimentării F.U.M. și totodată a cistigării de noi adeziuni la proiectul de platformă a F.N.D., din septembrie 1944, pentru 8 octombrie a fost organizată o mare adunare populară pe stadionul A.N.E.F. Cu acest nrilei F.U.M., Sindicatele Unite și Uniunea Patrioților au răspîndit manifestul intitulat „Cetățeni”, prin care erau mobilizate masele la această adunare⁷.

Ca urmare a constituirii F.N.D., în 12 octombrie 1944, lupta maselor populare a căoătat un nou imouls concretizîndu-se în acțiuni practice în procesul de democratizare a aparatului de stat.

În acest context, un rol mobilizator l-au avut numeroasele manifeste între care amintim oe cel lansat de Comitetul Județean Ilfov al P.C.R. către „Ofiterii, subofiterii și soldații din garnizoana București”, care sublinia că „armata română trebuie să devină o armată cu adevărat democratică, apărătoarea intereselor poporului”⁸.

Pentru aceasta, se preciza în continuare, „afirmați voința voastră pentru democratizarea armatei. Demascați, înfierati și izgoniți din armată ne legionari, profascisti, sabotori”⁹. În același sens sublinia și manifestul difuzat de Grupul ofiterilor, subofiterilor și ostașilor democrați : „toate forțele democratice, unite în F.N.D., luoță pentru democratizarea țării... pentru întronarea unui regim democratic”¹⁰. Prin manifest, elementele democratice din armată adresa tuturor militarilor chemarea : „alăturați-vă și încadrați-vă acestei lupte de F.N.D., pentru că numai aceasta este calea care duce către libertatea, progresul și prosperitatea națiunii române”¹¹.

Înriurirea proiectului de platformă F.N.D. și a constituirii F.N.D. s-a exercitat la fel de puternic asupra stării de spirit a intelectualității și a altor categorii sociale dornice să-și aducă contribuția la dezvoltarea democratică a României. Astfel, Gruparea avocaților democrați, prin manifestul „Colege și colegi”, subliniază că „avocații trebuie să se încadreze în această luoță hotărîță, a celorlalte profesiuni, luptă menită să dea țării dreaptă orînduire socială”¹².

Acțiunile în sprijinul aducerii la cîrma țării a unul guvern F.N.D. s-au intensificat în cursul lunii februarie 1945. Astfel, la 13 februarie, în Piața Națiunii a avut loc o mare întrunire, unde s-a exprimat cea mai adîncă indignare față de actele săvîrșite în ziua de 11 februarie, acte încurajate de cuvîntarea antidemocr-

⁴ Ibidem.

⁵ D. Turcuș, op. cit., p. 39 ; M.I.R.S.R., nr. inv. 33058.

⁶ M.I.R.S.R., nr. inv. 107295.

⁷ Ibidem, OE, nr. inv. 25632.

⁸ Ibidem, OE, nr. inv. 25641.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem, nr. inv. 32725.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, nr. inv. 104112.

tică a generalului N. Rădescu. Pentru mobilizarea maselor la această întrunire F.N.D. lansează manifestul intitulat „Cetățeni, cetățene din Capitală”¹³.

Hotărârea de luptă a poporului în frunte cu clasa muncitoare, condusă de P.C.R., pentru guvern democratic și împotriva reacțiunii a atins tensiunea maximă la 24 februarie 1945. Pentru aceasta, încă din 21 februarie, Consiliul Frontului Național Democrat a difuzat manifestul „Cetățeni ai Capitalei, Cetățeni din Județul Ilfov”, prin care adresa chemarea: „veniți să manifestați voința voastră pentru izgonirea de la cîrma țării a clicei trădătoare în cap cu Rădescu și pentru un guvern al F.N.D.”¹⁴. În același context se înscrie și manifestul adresat tot de F.N.D., la 22 februarie, către „Ofițeri, subofițeri și soldați”¹⁵.

La 6 martie 1945, în întreaga țară au fost organizate puternice mitinguri și demonstrații. Între acestea se detașează aceea a celor 800 000 de demonstrați din București sub presiunea cărora s-a format guvernul democrat în frunte cu dr. Petru Groza. Cu acest prilej F.N.D. a răspîndit un manifest în care se sublinia că: „guvernul Rădescu a fost răsturnat prin lupta voastră dîră pentru libertate și democrație”¹⁶. Toodată se adresa următorul apel către mase: „veniți la marea întrunire populară din 6 martie 1945, în Piața Națiunii și manifestați pentru instaurarea guvernului de largă concentrare democratică în frunte cu dr. Petru Groza”¹⁷.

În șirul realizărilor obținute de forțele democratice în această perioadă se înscrie reforma agrară înfăptuită prin lupta revoluționară a maselor. Într-un manifest al F.N.D. — „Muncitori, intelectuali, comercianți, industriași” — era lansată chemarea: „sprijiniți aplicarea reformei agrare”¹⁸.

Paralel cu măsurile pentru democratizarea țării și legiferarea reformei agrare, guvernul a întreprins o serie de acțiuni pentru redresarea economică a țării, pentru lichidarea acțiunilor de sabotaj duse de elementele reacționare. În toate aceste acțiuni, comuniștii au avut un rol important. Afișul organizației regionale București a P.C.R., intitulat „Comuniști români”, lansa chemarea: „să fiți în primele rînduri ale bătăliei pentru reconstrucția țării, pentru distrugerea resturilor fasciste, pentru o Românie puternică, democrată și independentă”¹⁹.

În acțiunea mobilizării la reconstrucție se înscrie și manifestul „Muncitori, țărani, intelectuali”, cu apelul: „cu toții la muncă pentru refacerea țării noastre, pentru vindicarea rănilor războiului”²⁰.

Celelalte organizații democratice de masă au avut o importantă contribuție la opera de refacere a țării. Astfel, Apărarea Patriotică, prin afișul „Ajutați-ne să reconstruim Ardealul și Moldova”²¹ făcea o călduroasă chemare tuturor membrilor organizației de a participa la redresarea țării. Politica P.C.R. de antrenare a tuturor forțelor democratice în această acțiune este reflectată și în afișul „Refacerea C.F.R., o victorie a democrației românești”²². În activizarea maselor pentru reconstrucția țării un rol însemnat l-au avut adunările populare și conferințele regionale de partid premergătoare Conferinței Naționale a P.C.R. din toamna anului 1945. În acest sens amintim Conferința regională București a P.C.R., al cărei manifest lansa apelul: „muncitori, țărani, intelectuali, oameni ai muncii productive împiedecați sabotajul reacționar, organizați munca de refacere a țării”²³.

În orientarea activității P.C.R. și a celorlalte forțe progresiste un rol important l-a avut Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945. Pentru a face cunoscute hotărârile Conferinței Naționale, Organizația județeană Ilfov, sector IV Roșu, a P.C.R. a difuzat afișul: „Cetățeni și tovarăși”, prin care masele erau mobilizate pentru adunarea din 2 noiembrie 1945, unde se prezenta expunerea „Conferința Națională a P.C.R. și problemele de bază ale țării”²⁴.

¹³ Ibidem, nr. inv. 32740.

¹⁴ Ibidem, nr. inv. 32731.

¹⁵ Ibidem, nr. inv. 32728; „Scînteia”, 24 februarie, 1945.

¹⁶ M.I.R.S.R., OE, nr. inv. 25686; „Scînteia”, 7 martie, 1945.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ M.I.R.S.R., nr. inv. 32730.

¹⁹ Ibidem, nr. inv. 103014.

²⁰ Ibidem, OE, nr. inv. 23483.

²¹ Ibidem, nr. inv. 68274.

²² Ibidem, nr. inv. 103013.

²³ Ibidem, nr. inv. 33048.

²⁴ Ibidem, nr. inv. 33057.

În focul acestor acțiuni revoluționare prestigiul P.C.R. a crescut tot mai mult, mărturii grăitoare fiind manifestele care exprimă sentimentele de atașament al oamenilor muncii față de P.C.R. Spre exemplu: „Trăiască Partidul Comunist din România, îndrumătorul și organizatorul luptei de eliberare a poporului român”²⁵ sau „Trăiască Partidul Comunist susținătorul armatei, inițiatorul luptei pentru România liberă, democratică și independentă”²⁶.

Manifestele și afișele prezentate demonstrează că Partidul Comunist Român și-a consolidat legăturile cu masele ca urmare a justei tactici elaborate pentru această etapă a revoluției de eliberare socială și națională. Rezultatele obținute în procesul de adâncă transformare istorică a țării, în perioada amintită, reflectă încrederea maselor populare față de P.C.R. și politica sa.

LA LUTTE DES FORCES DÉMOCRATIQUES PENDANT LA PÉRIODE 23 AOÛT 1944—1945 REFLÉTÉE DANS LES MANIFESTES ET LES AFFICHES

R é s u m é

Dans cette communication on présente quelques matériaux de propagande — manifestes, affiches, etc. — édités par le Parti Communiste Roumain et par quelques organisations démocratiques dirigées par le Parti Communiste, qui reflètent l'activité révolutionnaire de celles-ci pendant la période 23 Août 1944—1945. Les matériaux mentionnés illustrent les étroites liaisons entre le P.C.R. et les amples masses populaires et en même temps les résultats obtenus dans le processus de profonde transformation démocratique, révolutionnaire du pays, l'ample participation des masses à la transposition dans la vie de la politique du Parti Communiste Roumain.

²⁵ Ibidem, nr. inv. 32750.

²⁶ Ibidem, OE, nr. inv. 25641.